

Faruk DÜNDAR*

**İMGEBİLİMSEL BİR ÇOCUK ROMANI
İNCELEMESİ: KEMAL İLE BURAK – CENNET
ÜLKESİNE YOLCULUK****

**AN ANALYSIS OF A CHILDREN'S NOVEL ON
IMAGOLOGY: KEMAL İLE BURAK – CENNET
ÜLKESİNE YOLCULUK (KEMAL AND BURAK –
THE TRAVEL TO THE LAND OF EDEN)**

ÖZET

Bu çalışmada, Almanya'ya göç etmiş bir Türk yazar olan Yüksel Pazarkaya'nın çocuklar için yazdığı *Kemal ile Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk* romanı imgebilim açısından analiz edilmiştir. İmgebilimde “öteki” imgelerin nasıl görüldüğü, kişinin kendi algılarıyla açıklanmaya çalışılır. Bu romanda ilk olarak köyünden hiç çıkmamış bir çocuğun gözünden anlatılan “Almanya” imgesi baskın imge olarak okuyuculara sunulmaktadır. Almanya cennet ülkesidir ve oraya gidenler cennet gibi bir ülkeye gitmektedirler. İkinci imge ise “baba” imgesidir. Romanın ana karakteri Kemal'e göre, ailesi için Almanya'ya giden Kemal'in babası iyi bir babadır, fakat bu baba ailesini habersiz ve parasız bırakır. Bu yönden Kemal, babası hakkında çelişkiye düşer. Köyünden Almanya'daki babasını bulma amacıyla ilk kez çıkan Kemal için “yolculuk” bu çalışmada incelenen üçüncü imgedir. Köyünden Almanya'ya ulaşmak için yapılan bu yolculuk, küçük bir çocuk için oldukça zorludur. Son olarak, köylü Kemal'in karşısına çıkan “şehirli modern insan” imgesiyle birlikte Kemal'in modernlikle ilgili toz pembe hayalleri yıkılır. Bu çalışmada, Kemal'e göre “öteki” konumunda olan bu dört imge incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: İmgebilim, Almanya'ya Türk Göçü, Çocuk Edebiyatı, Kemal Bilbaşar, Kemal İle Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk.

ABSTRACT

In this study, the novel *Kemal İle Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk* (Kemal and Burak – The Travel to the Land of Eden) written for children by Yüksel Pazarkaya, a Turkish writer who immigrated to Germany, was analysed based on imagology. It is attempted to explain how "other" images appear through one's own perceptions in imagology. In this novel, the image of Germany, which is first told through the eyes of a child who has never left his village, is presented to the readers as the dominant image. The second image is the image of the father. According to the main character of the novel, Kemal, Kemal's father, who went to Germany for his family, is a good father, but this father leaves his family without a letter and money. In this respect, Kemal becomes conflicted about his father. The travel is the third image examined in this study for Kemal, who leaves his village for the first time to find his father in Germany. This travel from his village to Germany is quite difficult for a little child. Lastly, Kemal's rosy dreams of modernity are shattered by the image of the modern people in the city who confront the peasant Kemal. In this study, these four images, which are "other" according to Kemal, were examined.

Keywords: Imagology, Turkish Immigration to Germany, Children's Literature, Kemal Bilbaşar, *Kemal ve Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk* (Kemal and Burak – The Travel to the Land of Eden)

* Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya/Türkiye. E-posta: faruk.dundar@erbakan.edu.tr / Asst. Prof. Dr., Necmettin Erbakan University, Konya/Türkiye. E-mail: faruk.dundar@erbakan.edu.tr

** Bu çalışma Dr. Maureen Farrell ve Prof. Robert Davis danışmanlığında tamamlanan “The Representation of Migrant Youth and Families in Turkish and British Young Adult Novels” başlıklı doktora tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Doktora Tezi, University of Glasgow, Glasgow, Birleşik Krallık, 2021). / This article is extracted from my doctorate dissertation entitled “The Representation of Migrant Youth and Families in Turkish and British Young Adult Novels”, supervised by Dr Maureen Farrell and Prof Robert Davis (PhD Dissertation, University of Glasgow, Glasgow, United Kingdom, 2021).

Giriş

Göç, günümüzdeki popülerliğini ve güncelliğini tarihin her döneminde korumuştur. Göç edilen ülkeler veya göçe maruz kalan kişiler değişse de göç olgusu değişmemektedir. Göç, göç veren ve göç edilen ülke için önemli bir konudur. Göçten en fazla etkilenenler ise hiç şüphesiz göç eden bireylerdir.

1961 yılında başlayan Türklerin Almanya'ya göçü, Türkiye ve Almanya için önemli bir toplumsal konu olmuştur. Günümüzde 3 milyon civarında Türk kökenli vatandaş Almanya'da yaşamını sürdürmektedir (Gücin, 2024).

Göç edebiyatı veya göçmen edebiyatı, göç ile ilgili yazılan tüm edebî eserleri, ya da en azından göçü yansıttığı söylenebilecek eserleri ifade eder (Frank, 2008, s. 2). Göçmen edebiyatı, Türklerin Almanya'ya göçü bağlamında birçok kez adlandırılmıştır. Başlangıçta bu edebiyat türüne "Konuk İşçi Edebiyatı" denmiş, daha sonra "Gurbetçi Edebiyatı", "Azınlık Edebiyatı" ve "Öteki Edebiyat" gibi terimler de kullanılmıştır. Sonuç olarak, bu kavramlar zaman içinde değişiklik göstermiştir (Aktürk, 2008, s. 7). Almanya'daki göçmen yazarlar, karşılaştıkları kültürel, sosyal, siyasi, ekonomik ve dini meseleleri eserlerinde işlemişlerdir. Birinci kuşak göçmen yazarlar, genellikle ana dillerinde şiir ve düz yazı türlerinde eserler kaleme aldıkları için, bu dönem eserleri "Konuk İşçi Edebiyatı" olarak adlandırılmıştır. Bu döneme ait eserler bazen "Gurbetçi Edebiyatı" ve "Azınlık Edebiyatı" gibi terimlerle de ifade edilmiştir. Yazarların yabancı ülkelerde karşılaştıkları zorluklar ve edindikleri deneyimler, eserlerinin temel konuları arasında yer alır (Zengin, 2010, s. 334).

Türklerin Almanya'ya göçünü konu edinen çok sayıda yetişkinler için yazılmış edebî eser olsa da çocuk edebiyatı bakımından bu konudaki eser sayısının çok olduğu söylenemez. Yüksel Pazarkaya, Türklerin Almanya'ya göçünü hem yetişkinler için yazdığı eserlerinde hem de çocuklar için kaleme aldığı eserlerinde konu edinen ve Almanya'ya göçmüş Türk yazarlardan biridir.

Yüksel Pazarkaya, 1940 yılında İzmir'de doğmuş, 1958 yılında kimya öğrenimi görmek üzere Almanya'ya gitmiştir. Kimya bölümünden mezun olduktan sonra Almanya'da ikinci lisans eğitimini Edebiyat ve Felsefe üzerine almıştır. Hayatının büyük bir kısmını Almanya'da geçiren Pazarkaya, yetişkinler için pek çok roman, şiir ve oyun, çocuklar için de romanlar yazmıştır. Almancadan Türkçeye, Türkçeden Almancaya birçok kitap çevirisi bulunmaktadır.

Çocuklar için yazdığı *Kemal ile Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk* romanı, 1993 yılında Almanya'da Almanca "Kemal und sein Widder" (Kemal ve Koçu) adıyla, 1998 yılında Türkiye'de Türkçe olarak yayımlanmıştır. Türk bir yazar tarafından önce Almanca yazılması, sonra Türkçeye çevrilmesiyle ayırt edici bir özelliğe sahip olan roman, Türk halkının Almanya'ya ilişkin olumlu düşüncelerini yansıtmaktadır.

Yüksel Pazarkaya ile ilgili alanyazına bakıldığında, Yüksel Pazarkaya'nın edebî kişiliğini ve eserlerini konu edinen pekçok yüksek lisans ve doktora tezi göze çarpmaktadır (Ateş, 1993; Kaval, 2000; Gülel, 2000; Özmüt, 2002; Öztürk, 2006; Bayrakdar, 2008; Özcan, 2008; Koç, 2012; Akdemir Kaplan, 2015; Küçük, 2016; Küçükler Özdemir, 2019; Ögünmez 2019, Fazlıoğlu, 2023). Bunun yanında Pazarkaya ve eserleriyle ilgili birçok çalışma da söz konusudur (Kocadoru, 2004; Boyacı, 2010; Demir, 2011; Er, 2013; Taş, 2017; Tilbe & Civelek, 2018; Yılmaz & Alaca, 2019; Koca & Asutay, 2020; Fazlıoğlu & Kılınç, 2023; Güngör, 2023). Bu çalışmalar, Yüksel Pazarkaya'nın göçmen edebiyatı için önemini göstermektedir.

Kaval (2000), Türk çocuk edebiyatında Almanya imgesini incelediği yüksek lisans tezinde *Kemal ile Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk* romanını da ele almaktadır. *Kemal ile Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk* romanını diğer çocuk romanlarıyla birlikte konu edinen bir başka çalışmada ise İşyar (2020) romanlardaki baba figürlerini ve onların çocuklarıyla ilişkilerini irdelemiştir. *Kemal ile Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk* romanını tek başına ele alan bir çalışma bulunmamaktadır.

Kemal ile Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk romanında Kemal'in babası İbrahim, köyündeki yoksulluk nedeniyle Almanya'ya göç eder. Köylülere göre İbrahim çok şanslıdır, çünkü cennet ülkesine göç etme şansına sahip olmuştur. Köydeki herkes Almanya'yı zenginlik ve refah ülkesi olarak hayal etmektedir. Onlara göre Almanya cennet gibi bir ülkedir. İbrahim Almanya'ya gitmeden önce oğlu Kemal'e bir koç hediye eder. Koçun adı Burak'tır. Almanya'ya gitmesinden sonra uzun bir süre babasından haber alamayan Kemal, babasını Almanya'da bulup köyüne geri getirmeye karar verir. Kemal, babasını geri getirmek için en yakın arkadaşı olan koçuyla yola çıkar. Kemal köyünden dışarı çıkmamış bir çocuktur, bu yolculuk sırasında daha önce görmediği şeylerle karşılaşır. Kemal köyden uzaklaştıkça köyden farklı yerler görür. Başlangıçta köyden bir kasabaya yürüyerek gider. Daha sonra otobüsle bir şehre gider. Daha sonra büyükşehir olan İstanbul'a varır. Son olarak "cennet ülkesi" Almanya'ya uçmayı planlar.

Kemal bu yolculuğu sırasında köydeki insanlarla şehirdeki insanların farklı olduğunu görür. Köyde herkes birbirine yardım ederken, şehirdeki insanlar küçük bir çocuğa bile yardım etmez. Kemal bazı insanlara İstanbul'a nasıl gidebileceğini sorar ama insanlar onu görmezden gelir. Bazıları onunla dalga geçer. Şehirde yaşayanlar, yaşının çok küçük olması ve İstanbul'un bu seyahat için çok uzak olması nedeniyle Kemal'in İstanbul'a gidemeyeceğini düşünürler. Bazıları Kemal'in sorularına cevap vermeden önce para ister. Bu nedenle Kemal, köydeki insanlar için hayırseverliğin, şehirdeki insanlar için ise paranın önemli olduğunu düşünür. Kemal'e göre insanlara yardım etmek köyündeki insanlar için en önemli değerdir. Kemal uzun bir çaba sonunda kendisine yardım edecek insanlarla tanışır ve otobüsle İstanbul'a gelir. Kemal, İstanbul'a vardığında bir demirciyle tanışır ve onun yardımıyla kaçak olarak bir uçağa binmeyi başarır. Demirci, geceleri güvenliğin zayıf olması nedeniyle Kemal'in havaalanına gece girmesini önerir. Ayrıca uçağa gizlice girmesi gerektiği için koçla uçağa giremeyeceğini de söyler. Kemal demirciye güvenir ve koçunu ona emanet eder. Demircinin tavsiyelerine uyan Kemal, uçağın bagaj bölümüne girmeyi başarır. Ancak bagaj işçileri onu fark eder ve polis tarafından gözaltına alınır. Kemal'in uçağa nasıl girdiğini öğrenen komiser şok olur ve basını arar, çünkü bu küçük çocuk, havaalanında büyük bir güvenlik açığı bulmuştur. Gazetelerin manşeti bu olay ve Kemal'dir. O sırada Kemal'in babasının uçağı o havaalanına iner. Uzun bir aradan sonra ailesini ziyaret etmek istediği için İstanbul'a gelen İbrahim, havaalanında gazetelerde oğlunu görür ve Kemal'in onu bulmak için Almanya'ya gelmeye çalıştığını öğrenir. Romanın sonunda babasına kavuşan Kemal, babasının para kazanmak ve biriktirmek amacıyla bir süre sonra tekrar Almanya'ya döneceğini öğrenir.

İmgebilim; imgeleri, imgelerin ortaya çıkışını ve anlamlarının zamana, olaylara ve kültürlere göre değişimini, ötekilik odaklı olarak inceleyen bir edebiyat alt dalıdır (Atalay, 2019, s. 100). Bir imge, toplumdaki ideolojiler, sosyal ve tarihi olaylar ve inançlar tarafından yaratılır. İmgeler yazarın algılarıdır. İmgebilim, imgelerin doğuş nedenini, oluşum biçimlerini, zaman içindeki değişimini, değişimin neden ve nasıl oluştuğunu araştırır (Millas, 2000, s. 2-3). Akademisyenler imgebilime iki farklı açıdan yaklaşmaktadır. Birincisi, imgeler her zaman görmeye ve

gözlemlemeye dayalıdır, dolayısıyla imgelerin edebî eserlerdeki yansıması yazarların dış dünyayı algılamalarına ve gördüklerini anlamlandırmalarına bağlıdır. İkincisi ise imgebilim, edebî eserlerdeki imgelerin karmaşık ve gizli anlamlarını ortaya çıkarmak ve analiz etmektir. (Ulağlı, 2018, s. 31-29). İmgebilim çalışmalarında esas olan “ötekini” tanımlamaktır. İmgebilim çalışmaları, edebiyat eserleriyle toplumun kendisine ve “öteki”ne bakışını inceler (Burçoğlu, 2005, s. 105). Disiplinler ve kültürlerarası bir araştırma alanı olarak imgebilimde ötekinin yorumlanması ve “ben” ya da “biz” ile “öteki” arasındaki ilişkinin ifade edilmesi önemlidir (O'Sullivan, 2011, s. 193). “Yazarın öteki diye tanımladığı, aslında kendisinden başkası değildir. Yazar, bir başkasını anlatırken kendinden yola çıkarak ürettiği çeşitli çıkarımlar ile karşıldakini açıklar.” (Ulağlı, 2018, s. 94)

Görüldüğü üzere, imgebilimde bir eserdeki anlatıcı veya karakter, kendisine göre “öteki” konumundaki bilinmeyen hakkında kendi görüş ve düşüncelerine göre oluşturduğu imgeleri yorumlar. Bu bağlamda, bu çalışmanın konusu, *Kemal ile Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk* romanında, romanın başkahramanı Kemal’in bilmediği, onun yabancı olduğu imgeler olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada, *Kemal ile Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk* romanı imgebilimsel olarak analiz edilecektir. Romanda, Kemal için “öteki” konumundaki “Almanya”, “yolculuk”, “baba” ve “şehirli modern insan” imgeleri öne çıkmaktadır.

İmgeler

1. Almanya

Kemal ile Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk romanındaki olumlu Almanya imgesi romandaki en baskın imgedir. Okuyucular Almanya’yı, ana karakterin gözünden cennet gibi bir yer olarak görmektedir. Romanda anlatıcı, ana karakterin köyünden çıkıp “cennet ülkesine” doğru yaptığı yolculuk boyunca yaşadığı maceraları anlatır. Bu bölümde romandaki Almanya imgesi incelenecektir.

Romanda Kemal mutluluğu babasını bulup ona kavuşmakta aramaktadır. Kemal dördüncü sınıfa giden ve 12 yaşında bir çocuktur. Kemal’in babası İbrahim Almanya’ya çalışmaya gitmiştir ve uzun süredir kendisinden haber alınamamaktadır. Bu nedenle Kemal, koçu Burak’la birlikte babasını bulmak ister. Romanın başında Kemal, babasının Almanya’ya göç ettiği günü hatırlamaktadır. Kemal’in babası Almanya’ya göç etmeden önce, köydeki herkes babasını uğurlamak için Kemal ve ailesinin evine gelir. Çevre köylerden bile gelenler olur. Onlara göre köyün en şanslı adamı İbrahim’dir. Herkes mutlu gibi görünse de Kemal’in annesi ve büyükannesi üzgündür. Köydeki insanlar onların üzgün olmalarına şaşırırmaktadırlar. Onlara göre Almanya’ya gitmek İbrahim için bir nimettir. Bu fırsatla dünyanın en büyük ikramiyesini kazanmış gibi görünmektedir. Bütün insanların hayallerine giren cennet ülkesine doğru yola çıkma fırsatına kavuşmuştur. Pek çok kişi bu cennet ülkede çalışmak için Ankara’daki büyükelçiliğe başvurmakta ancak çok az kişi olumlu yanıt almaktadır. Almanya’ya gitme şansına sahip olan kişiler, ailelerine başka hiç kimsenin sahip olmadığı yüklü miktarda para ve hediye göndermektedirler (Pazarkaya, 1998, s. 6-8).

Yazar romanında olumlu bir Almanya imgesi kullanmaktadır. Yazar, romanında Almanya’nın öneminden dolayı Türk köylülerinin burayı “cennet ülkesi” olarak adlandırdıklarını göstermektedir. İbrahim’in Almanya’ya gidişi, diğer komşular için düğün töreni gibi olmasına

rağmen İbrahim'in ailesi için cenaze töreni gibidir. Ailesi üzgün olsa da halk onun adına sevinmektedir. Köylüler İbrahim'in Almanya'ya gitmesiyle ilgili olarak birbirleriyle şu şekilde konuşmaktadırlar: “O, gerçek cennete gitti.” “Gerçekten yeryüzü cennetine!” “Başına cennet kuşu kondu.” (Pazarkaya, 1998, s. 9).

Burada, yazarın Türk halkının Almanya hakkındaki olumlu düşüncelerini yansıttığı görülmektedir. Köylüler, Almanya ile ilgili sadece olumlu şeyler düşünmektedirler. Yabancı bir ülkede göçmen olmanın zorluklarından habersizlerdir. Almanya ile ilgili herhangi bir olumsuz düşünceleri bulunmamaktadır. Bu nedenle Almanya'yı “cennet ülkesi” olarak nitelendirmektedirler.

Anlatıcı, İbrahim'in Almanya'ya göçüne çocukların bakış açısından bakmaktadır. Tüm hikâyeyi Kemal'in gözünden göstermektedir. Köyün diğer çocukları, Kemal ve kız kardeşi Ayşe'nin köyün en şanslı çocukları olduklarını düşünmektedirler, çünkü babaları Almanya'ya giden çocuklara, çok geçmeden harika oyuncaklar gelir: Yürüyen, konuşan, ağlayan oyuncak bebekler, uzaktan kumandalı oyuncaklar, dijital kol saatleri, oyuncak arabalar vb. Bu nedenle, diğer çocuklar da babalarının Almanya'ya gitmesini çok istemektedirler (Pazarkaya, 1998, s. 9).

Kitabın yayınlandığı dönemde, köydeki çocukların oyuncak görmemiş olmaları, bu tür oyuncakların tüm çocukların ilgisini çekmesine neden olur. Yazar, bu çocuklar nezdinde o dönemdeki çocukların Almanya hakkındaki düşüncelerini aktarmaktadır.

Anlatıcı, romanda Türk işçilerinin Almanya'dan beklentilerini anlatmaktadır. Türkiye'de kötü koşullar altında yaşayan işçiler, Almanya'dan kazanacakları parayla Türkiye'deki yaşam standartlarını yükseltmeyi hedeflemektedirler.

Roman, köylülerin Almanya ile ilgili hayallerinin gerçeğe dönüştüğünü de göstermektedir. Kemal'in babası İbrahim, Almanya'ya göç ettikten iki yıl sonra arabayla köyüne gelir. Arabanın bagajı çuval, çanta, valiz ve hediye paketleriyle doludur. İbrahim köydeki herkese bir hediye getirir. Bu hediyeler, Türkiye'de şehirde bile olmayan cinstendir: Renkli gömlekler, ipek başörtüler, porselen tabaklar, pilli bebekler ve çocuklar için oyuncaklar. En güzel oyuncaklar ise Kemal ve kız kardeşi Ayşe'nindir (Pazarkaya, 1998, s. 14-15).

Anlatıcı ayrıca Almanya'dan Türkiye'ye gelen işçilerin gösteriş meraklarını da vurgulamaktadır. İbrahim köye saç kurutma makinesi ve elektrikli radyoyu getirir fakat köyde elektrik yoktur. Köylüler bu eşyaları merak etse de kullanamazlar. Fakat elektronik malzemeler köylüleri etkiler. Herkes İbrahim'in cennet bir ülkeden geldiğine inanır (Pazarkaya, 1998, s. 15)

İbrahim bu hediyelerle yeni keşfettiği zenginliği göstermek ister ve anlatıcı, bu öğeler üzerinde durarak köylülerin Almanya ile ilgili olumlu düşüncelerine katkıda bulunur. Yazar, Türk köylülerinin zihnindeki Almanya'ya dair olumlu imgeleri göstermektedir. Roman boyunca İbrahim'in Almanya'da yaşadığı zorluklardan söz edilmez. Almanya toz pembe bir ülke olarak anlatılmaktadır. Bu bağlamda, anlatıcı İbrahim'in neden Almanya'ya göç ettiğini ve orada kalmak istediğini vurgulamaktadır. İbrahim'in köyü ziyareti biter ve İbrahim'in Almanya'ya dönme vakti gelir. Babası, üzülmesin diye Kemal'e bir koç verir (Pazarkaya, 1998, s.17). Burak adındaki koç romanın başkarakteri olmasa da Kemal ve koç romanın başından sonuna kadar birlikte dirler. Koç, Kemal için çok önemlidir, çünkü babasından kendisine hediyedir. Bu nedenle Kemal koçu çok sever ve onu en yakın arkadaşı olarak görür. Babasından kalan bir hediye olduğu için Kemal'e babasını hatırlatmaktadır. Dolayısıyla roman boyunca birlikte dirler.

Romanda, Almanya'nın bir ailenin parçalanmasına neden olduğu görülmektedir. İbrahim, parlak bir geleceğe sahip olma hayali nedeniyle çocuklarından ve eşinden ayrılır. Köylüler Almanya'yı cennet gibi bir ülke olarak hayal etse de Almanya, Kemal ve ailesi için mutsuzluk sebebidir. Bu nedenle diğer köy çocukları, Kemal'i şanslı ve mutlu bir çocuk olarak görseler de aslında babasından ayrıldığı için Kemal mutlu değildir.

İbrahim köyü ilk ziyaretinden iki yıl sonra ailesine Almanya'dan bir mektup gönderir. Mektupta şöyle yazmaktadır: “İzin yapmak için köyüme, sizin yanınıza gelmeyi ne kadar çok istiyorum. Ama yüreğim yansa da, bu mümkün değil. En kısa zamanda temelli sizin yanınıza dönebilmek için, çok çalışmam ve tasarruf etmem gerek. Gelecek yıla kadar yeterince tasarruf etmeyi umuyorum. O zaman döneceğim ve bir daha sizden hiç ayrılmayacağım” (Pazarkaya, 1998, s. 23).

İbrahim'in Almanya'da ailesi için çalıştığı görülmektedir. En azından İbrahim, gelecekleri için para biriktirmeyi planlamaktadır ve bunu dillendirmektedir. Ancak ailesini köyde bırakır ve uzun süre aileye ne mektup ne de para göndermez. Onları unutmuş gibidir. Bu bir çelişki olarak gösterilmektedir. Burada başarısız bir babanın resmi de çizilmektedir.

Sonuç olarak, yazar Almanya'ya dair olumlu imgeler kullanmakta, köylülerin gözünden Almanya'yı olumlu bir şekilde betimlemektedir. Dini literatürde “cennet”, istenilen her şeyin elde edildiği ebedî mutluluk diyarı olarak tanımlanmaktadır (Şahin, 2016, s. 208). İbrahim'in köyü ziyaretinden de anlaşılacağı gibi, Almanya'da her istenilenin elde edilebileceği bir yerdir. Bu nedenle köylüler Almanya'yı cennet ülkesi olarak nitelendirmektedir. Türk köylüleri Almanya'nın cennet bir ülke olduğunu düşünseler de bu durum Kemal'in ailesine mutluluk getirmez. Kemal'in babası ailesine daha iyi bir yaşam sağlamak için aileden ayrılır. Almanya, Kemal ve ailesine mutluluk yerine üzüntü verir.

2. Baba

Göçün kaçınılmaz sonuçlarından biri de parçalanmış aileler olarak öne çıkmaktadır. *Kemal ile Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk* romanında da parçalanmış bir aile tablosu vurgulanmaktadır.

Almanya'da çalışan Türk işçilerin çoğu evli ve çocuk sahibidir. İlk nesil Türk işçiler eşleri ve çocukları olmadan Almanya'ya göç etmiştir. Yalnız yaşamının yanı sıra, eş ve çocuklarını özlemenin zorluğu Türk işçilerin hayatını daha da zorlaştırmıştır. Bunun üzerine, eşlerin ve çocukların da Almanya'ya gelmek istemeleri, işçileri kararsızlığa düşürmüştür. Bu duygusal gerginlikler sonucunda, çalışan babalar bir süre sonra aile bireylerini Almanya'ya getirmek zorunda kalmıştır (Abadan-Unat, 2006). Babalar, böylece aileleriyle birlikte olurlarsa kendileri için Almanya'da yaşamının zorluklarının azalacağını düşünüyorlardı. Bir müddet sonra belki eşleri de çalışmaya başlayacağı için daha çok para kazanacaklardı.

Romanda başarısız bir babanın resmi çizilmektedir. Romanın başında Kemal'in babası İbrahim, ailesine daha iyi yaşam koşulları sağlamak amacıyla Almanya'ya göç eder. Bu nedenle aile babasız yaşamının zorluklarına katlanır. Fakat baba, ailesinin kendisine olan özlemini anlamaz. Onları görmezden gelir ve bir süre sonra babası ailesine mektup ve para göndermez. Kemal de aile birlikteliğini kurtarmak için büyük çaba harcar.

Yolculuk boyunca Kemal babasını düşünür. Babasının onu neden terk etmiş olabileceği ve kendisinin onu neden unutmuş olabileceği üzerinde durur. Ancak cevapları bulamaz. İyi bir babanın kesinlikle ailesini bırakıp yabancı ülkelere tek başına gitmeyeceğini, çünkü bir ailenin her

zaman bir babaya ihtiyacı olduğunu düşünür. İyi bir baba oğluna ve akrabalarına bakar. Ancak Kemal, babasının ailesi için Almanya'ya gitmesinin, onun iyi bir baba olduğunu gösterdiğini düşünmektedir. Ancak Kemal'e göre İbrahim Almanya'ya gitmeseydi daha iyi bir baba olurdu (Pazarkaya, 1998, s.46).

Kemal'in, babasının davranışları konusunda kafasının karıştığı açıktır. Bir yandan onları köyde bıraktığı için babasını suçlarken, öte yandan ailesine daha iyi bir gelecek sunmak için babasının Almanya'ya gitmesi nedeniyle babasını masum görmektedir. Bu nedenle aile dışından biri, aileyi terk ettiği için babasını suçlayınca Kemal babasını savunur: Kemal şehirde yaşlı bir adama babasını aradığını söyler. Yaşlı adam, Kemal'e eğer bir çocuk babasını aramak zorunda kalırsa, o babanın kötü bir baba olduğunu söyler. Kemal sinirlenir ve para kazanmak amacıyla Almanya'ya gittiği için babasının dünyanın en iyi babası olduğunu söyler (Pazarkaya, 1998, s. 92-93).

Anlatıcı, Kemal'in babası hakkında kafa karışıklığını okuyuculara göstermektedir. Babası hakkında olumsuz düşünmek istemez. Fakat uzun süredir babadan haber gelmemesi bir sorundur ve bu sorunu çözebilmesi için Kemal'in babasını bulması gerekmektedir. Romanın sonunda, Kemal babasıyla bir araya gelir ama Kemal babasına onları neden ihmal ettiğini sormaz. Bu Kemal'in babasına güvendiğini göstermektedir. Anlatıcı, İbrahim'in Almanya'da ne yaptığını ve ailesini neden ihmal ettiğine dair hiçbir şey söylemez.

Sonuçta, romanda başarısız bir baba imgesi çizilmektedir. İbrahim, ilk ziyaretinde Kemal'i ve eşini mutlu edecek hediyeler getirmiş ve tüm köylüleri kendisine imrendirmiştir. Fakat sonrasında ailesini ihmal ederek onları zor duruma düşürmüştür. Romanda İbrahim'in ailesini önemsemeyip, ailesine para ve mektup göndermemesinin altında yatan nedenin açıklanmaması okuyucuların merak duygusunu zinde tutması bakımından önemlidir. Tüm yaptıklarına rağmen Kemal'in babası hakkında olumlu düşüncelerinin, okuyucular tarafından kolay kabul edilecek bir durum olmadığı da yadsınamaz. Kemal, çevresinin babası hakkında söylediklerine karşılık babasını savunmayı, babasını koruma içgüdüsüyle yapmış olsa da kendisinin de babası hakkında kararsız olduğu görülmektedir.

3. Yolculuk

Romanda, Kemal ve Burak'ın yolculuğunun oldukça uzun ve zor olduğu görülmektedir. Kemal'in çok az parası vardır ve köyünden Almanya'ya ulaşması için birçok farklı ulaşım aracını kullanması gerekmektedir. Almanya'ya ulaşip babasını bulmak romandaki ana karakterin nihai amacıdır. Kemal babasını bulacak ve bu durum Kemal'in ailesine mutluluk getirecektir. Kemal, kendisine mutluluk getirecek babasını, cennet ülkesi olarak gördüğü Almanya'da bulacağına inandığı için yolculuk sırasında karşılaştığı zorluklara katlanır.

Romanda Kemal, kasabada karşılaştığı insanlara Almanya'ya nasıl gidebileceğini sorar. Kasabalılar, Almanya'nın kasabaya çok uzak olduğunu, bu nedenle bunun mümkün olmadığını söylerler. Onlara göre, Kemal'in Almanya'ya ulaşması için en az bir yıl yürümesi gerekmektedir ve bütün yolu küçük bir çocuk bu yolu yürüyemez. Bu nedenle Kemal'e söyledikleri şu şekildedir: Önce otobüsle şehre gitmeli, sonra İstanbul'a giden başka bir otobüse binmeli, son olarak da Almanya'ya giden uçağa binmelidir (Pazarkaya, 1998, s. 66). Roman boyunca Kemal bu önerileri birer birer takip eder. Uçağın bagaj bölümüne girmeyi başarır ancak uçaktaki işçilerin onu yakalaması nedeniyle Almanya'ya ulaşamaz.

Açlık, Kemal için yolculuğun yol açtığı başka bir acımasız deneyimdir ve okuyucular için güçlü bir olumsuz imge olarak sunulmaktadır. Romanda Kemal çok açtır ve et yemekleri satan bir restoran görür. Garsona aç olduğunu ama parası olmadığını söyler. Kemal, garsonla pazarlık yapmaya çalışır: Eğer garson Kemal'in bir şeyler yemesine izin verirse Kemal, babasını bulunca ücreti ödeyecektir. Ancak garson onu restorandan dışarı atar (Pazarkaya, 1998, s. 107). Aç kaldığında camilerin tuvaletlerinden içtiği suyla midesini doldurmaya çalışır (Pazarkaya, 1998, s. 62). Böylece Kemal, şehirli modern insanla karşılaşmanın olumsuzluğuyla karşılaşır.

Romanda köyünden hiç çıkmamış Kemal için yabancı bir imge olan yolculuk imgesi resmedilmektedir. Küçük bir çocuğun, köyüne çok uzak olan Almanya'ya ulaşmak istemesi, bu uğurda koçuyla uzun bir yolculuk yapması ve bu yolculuk sırasında karşılaştığı zorluklar Kemal için kişisel gelişim, olgunlaşma ve kendini keşfetme metaforu olarak gösterilmektedir. Kemal bu yolculukla, göçün yol açtığı fiziksel zorluklarla birlikte sosyal ve psikolojik zorlukları da deneyimlemektedir. Karnı aç olan küçük bir çocuğa şehirde kimsenin yardım etmemesi, şehirli modern insanın vurdumduymazlığını ve acımasızlığını göstermektedir.

4. Şehirli Modern İnsan

Kemal şehirde modern insanlarla tanışır. Köyünde birbirine yardım için koşan insanların yerine şehirlerde kimsenin kimseye selam bile vermediği modern insanlar bulunmaktadır. Modernite "*zamanın belirli bir noktasında başlayan bir dönemdir*" (Harrington, 2005, s. 26). Kabul edilen genel görüşe göre, modernite 17. yüzyılın sonlarında başlamış ve Avrupa'daki Sanayi Devrimi ve Fransız Devrimi'nin siyasi fikirlerinin yayılmasıyla somut bir örnek haline gelmiştir (Önder Erol, 2016, s. 51). Modernleşme, bir toplumda ortaya çıkan ekonomik ve teknolojik değişim süreçlerini tanımlamaktadır. Bu da sanayileşme ve modernleşmenin getirdiği parasal zenginlikle sonuçlanır. Modernleşme sonucunda toplumda meydana gelen maddi değişiklikler, geleneksel toplumun köklü kurumlarını ve uygulamalarını etkilemekte, geniş kapsamlı sosyal ve kültürel değişimi de beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla geleneksel kültür ve modernite etkileşime girerek, içinde yaşanılan toplumu yeniden şekillendirmektedir (Önder Erol, 2016, s. 64).

Kemal ile Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk romanında modernleşmenin getirdiği zenginliği ve değişimi benimseyip uygulayarak kendi kimliğini ve öznelliğini yeniden inşa eden Türk insanı gösterilmektedir. Romanda, Türk şehirlerinde yaşayan insanlar daha kozmopolit ve daha modern olarak betimlenmektedir. Kemal'in kırsal bir köyden gelmesi nedeniyle sahip olduğu kültürel değerler ile şehirdeki insanların kültürel değerleri arasında farklılıklar bulunmaktadır. Şehir halkının paraya çok önem verdiği görülmektedir. Kemal'in babası köylü olmasına rağmen paranın önemine boyun eğmektedir. Çünkü ailesinin geleceği için para gereklidir. Kemal babası yüzünden zorlu bir seyahate başlar; babası yüzünden aç kalır. Ancak babası ailesini terk eder ve onları önemsemediği için onlara para ve mektup göndermez. Buna rağmen Kemal babasını bulmaya kararlıdır. Çünkü Kemal için ailenin birlikte olması paradan daha değerlidir.

Romanda, Kemal'in köyüyle ilgili anıları olumlu imgeler olarak betimlenmektedir. Yolculuğu boyunca Kemal, kasabada, şehirde ve büyükşehirde modern insanlarla tanışırken, modern şehir insanını kendi köylüleriyle karşılaştırır. Köydeki insanlar dost canlısı ve yardımseverdir. Yiyeceklerini yabancılarla paylaşmaktadırlar. İnsanların davranışları şehirde yaşadıkça değişiyor gibi görünmektedir. Çünkü küçük bir çocuğa bile yardım etmezler (Pazarkaya, 1998, s. 79). Bir başka bölümde ise Kemal, otobüsten indiğinde şehirde nereye gideceğini

bilmemektedir. Etrafındaki insanlar telaşlı bir şekilde koşuşturmaktalardır. Kemal ve Burak etraflarına bakınırken birine çarparlar ve adam onlara kötü sözler söyler: “*Dikkat etsene, bacaksız, gözlerin havada ne arıyor?*” “*Bu Allah’ın belası kırolar, kenti bir de davarlarıyla kirletiyorlar!*” (Pazarkaya, 1998, s. 80) Kemal köydeki insanların sakinliğini, huzurunu ve nezaketini özlemektedir.

Kemal köyünü ve köyündeki insanları övmektedir. Kemal şöyle düşünmektedir: “*Peynirimiz, havamız, suyumuz çok iyi. İnsanlarımız da iyi orda*” (Pazarkaya, 1998, s. 151).

Kemal modern insanlarla karşılaşınca onlardan hoşlanmaz. Şehirdeki bazı insanlar yardıma ihtiyacı olan bir çocuğu görmezden gelmektedir. Kemal, bu sayede modern yerlerde yaşamın mükemmel olmadığını deneyimlemektedir. Modernliğin ve şehir yaşamının insanların davranışlarını nasıl değiştirdiğine tanık olmaktadır. Romanda görüldüğü üzere, Kemal’in köyünde elektrik bile bulunmamaktadır. Ayrıca köydeki insanlar küçük bir topluluk halinde yaşadıkları için birbirlerini çok iyi tanımaktadırlar. Bu nedenle birbirlerine güvenirler ve ihtiyaç duyduklarında birbirlerine yardım ederler. Şehirlerde nüfusun kalabalık olması, şehir sakinlerinin birbirlerine bile yabancı olmaları nedeniyle insanlar birbirlerine güvenmemektedirler. Bu nedenle Kemal gibi şehirden olmayan insanlara daha da şüpheci yaklaşmaktadırlar. Sonuç olarak, Kemal modern yaşamın zorlu yanını görür ve onun hayal ettiği gibi olmadığını deneyimler.

Ayrıca Kemal’in köydeki yaşamını övmesine rağmen babasının daha iyi yaşam koşulları arayışıyla Almanya’ya göç etmesi de bir çelişkidir. Bununla birlikte romanda, köylülerin köydeki şartlardan hoşlanmadığı, bu nedenle herkesin Almanya’da yaşama hayali kurduğu da görülmektedir. Kemal’in Almanya ve modern yaşam hakkında çok az bilgisi vardır. Almanya’daki olanaklarla ilgili bilgisi bulunmamaktadır. Küçük bir çocuk olarak geleceğiyle ilgili hiçbir endişesi yoktur. Bu nedenle köy yaşamı ve modern yaşam hakkında basit bir şekilde düşünmektedir.

Görüldüğü üzere, modern yaşam aslında köylülerin ve Kemal’in hayal ettiği gibi değildir. Gelişmiş bir ülkede yaşamak isteyen köylüler modern şehirli insanı ve modern yaşamı tanımamaktadırlar. Bu anlamda romanda yer alan “şehirli modern insan” imgesinin okuyucularda olumsuz düşüncelere yol açabileceği söylenebilir. Köyden gelmiş küçük bir çocuğa yardım etmeyen, onu azarlayan bir modern insan imgesi elbette ki modernlik hakkında şüpheye yol açacaktır. Bu şüphe; köy yaşamının övülmesi, şehir yaşamının eleştirilmesiyle okuyucular için olumsuz bir imgeye dönüşmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada, *Kemal ile Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk* romanındaki imgeler analiz edilmiştir. Kemal’in bilgi sahibi olmadığı ve Kemal için “öteki” konumundaki Almanya, başarısız baba, yolculuk, şehirli modern insan imgeleri ele alınmıştır.

Bu çalışmada, incelenen imgeler, sembolik anlamlar taşıyan ve çocuk okurlar üzerinde derin etkiler yaratabilecek öğeler olarak değerlendirilmiştir. Bu imgelerin, neden imge olarak tespit edildiğini anlamak için yazarın yaklaşımı, dönemin koşulları, sosyolojik, ekonomik, kültürel ve eğitsel unsurlar gibi çeşitli faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Bu imgeler, çocuk okurlara belirli mesajları iletme ve onları düşünmeye sevk etmek amacıyla kullanılmaktadır.

Romanda baskın şekilde yer alan Almanya’nın "cennet" ya da "ütöpik" bir ülke olarak tasviri, dönemin ekonomik gerçekleri ve Türkiye’den Almanya’ya işçi göçü olgusu ile yakından

ilişkilidir. 20. yüzyılın ortalarında, Almanya'ya işçi olarak gitmek birçok Türk ailesi için refah ve daha iyi bir yaşam umudu anlamına gelmekteydi. Bu bağlamda Almanya, birçok insan için bir hayal ülkesi olarak idealize edilmiştir. Yazar, bu imgeyi Almanya'nın Kemal'e mutluluk getirmemesi gibi bir ironiyle sunarak çocuk okurların, idealize edilen bu imgelerin ardındaki gerçekleri sorgulamalarını hedeflemektedir.

Çocuk okurlar nezdinde Almanya'nın "cennet ülke" olarak gösterilmesi, hayallerin ve gerçeklerin çelişki içinde olabileceğini anlamaları için bir araç olarak kullanılabilir. Almanya'nın idealize edilmesi, çocuklara büyük hayallerin peşinden gitmenin önemini gösterirken, bu hayallerin her zaman gerçeğe dönüşmeyebileceğini de anlatır. Ayrıca, bu imge çocuk okurları farklı kültürler ve ülkeler hakkında düşünmeye teşvik edebilir.

Modern şehir insanının olumsuz bir imge olarak sunulması, şehirleşme ve modernleşme süreçlerine eleştirel bir bakışı temsil eder. Bu imge, şehirlerde yaşayan insanların bencillik ve yabancılaşma gibi sorunlarla karşı karşıya kalabileceğini gösterir. Yazar, bu imgeyle çocuk okurları modern dünyanın zorlukları hakkında düşünmeye yönlendirir. Çocuk okurlar için bu imge, toplumsal değişimlerin ve modernleşmenin insanlar arasındaki ilişkileri nasıl etkilediğini anlamalarına yardımcı olabilir. Aynı zamanda, köy yaşamının ve geleneksel değerlerin önemi vurgulanarak, çocukların toplumdaki farklı yaşam biçimlerine ve bu yaşam biçimlerinin insan davranışları üzerindeki etkilerine dair farkındalık kazanmaları sağlanabilir.

Kemal'in babasını bulma arayışı, çocuk okurlar için güçlü bir kimlik ve aidiyet arayışını temsil eder. Baba figürü, çocuklar için güven, rehberlik ve otorite anlamına gelirken, Kemal'in babasına ulaşma çabası bir kimlik arayışını ve bu süreçte karşılaşılan zorlukları simgeler.

Yolculuk imgesi ise, çocuk okurlar için büyüme, olgunlaşma ve kendini keşfetme sürecini ifade eder. Bu imge, bir yandan çocukların kendi yaşam yolculuklarında karşılaşılabilecekleri zorlukları ve bu zorlukların üstesinden gelme yollarını düşündürürken, diğer yandan da bireysel mücadelelerin ve azmin önemini vurgular. Baba figürüyle birleşen bu imge, çocuk okurlara aile bağlarının ve aidiyetin önemini anlatır.

Bu imgeler, çocuk okurlara toplumsal, kültürel ve ekonomik konular hakkında derinlemesine düşünme fırsatı sunar. Almanya'nın cennet olarak tasviri, çocukların hayaller ve gerçeklik arasındaki farkı anlamalarına yardımcı olabilir. Modern şehir insanı ve köylüler arasındaki karşıtlık, çocuklara farklı yaşam biçimlerinin insan davranışları üzerindeki etkilerini kavramalarını sağlar. Baba ve yolculuk imgeleri ise, çocukların kimlik arayışı ve aile bağları gibi evrensel temalarla özdeşleşmelerini kolaylaştırır.

Sonuç olarak, bu imgeler çocuk okurlar üzerinde güçlü bir etki yaratabilecek, onları düşünmeye sevk edebilecek ve onların toplumsal ve bireysel deneyimlerine katkıda bulunabilecek nitelikte sembolik anlatımlardır. Yazarın bu imgeleri kullanma biçimi, çocuk okurların dünyayı daha geniş bir perspektiften görmelerine ve kendilerini bu dünyada nasıl konumlandıracaklarını anlamalarına yardımcı olabilir.

Extended Abstract

This study offers a detailed analysis of *Kemal ve Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk* (Kemal and Burak – The Travel to the Land of Eden) by Yüksel Pazarkaya, focusing on how the novel constructs and perceives "other" images through the experiences of Kemal, the main character.

Utilizing an imagological approach, the study examines four key images in the novel that represent the "other" for Kemal: Germany, the father, the travel, and modern people in the city.

The first and most dominant image is Germany, depicted as an idealized "paradise" through the eyes of Kemal, a young boy from a village who has never ventured beyond his immediate surroundings. For Kemal, Germany symbolizes immense opportunity and prosperity, a belief shared by the villagers who celebrate Kemal's father, Ibrahim's, migration to Germany as if it were a joyous event, akin to a wedding. This idealization is reinforced by the gifts Ibrahim sends back—colourful shirts, dolls, and electric radios—further entrenching the image of Germany as a land of wealth and happiness. However, the novel critiques this idealization by highlighting the negative consequences of migration. Ibrahim's absence creates significant problems for Kemal and his mother, as Ibrahim neglects his family, failing to send letters or money, leaving them effectively fatherless. The novel exposes the harsh realities of migration, contrasting the villagers' dreams with the difficulties and disillusionment that follow, thus helping young readers understand the gap between idealized expectations and actual experiences.

The second important image is that of the father. The novel explores the theme of fractured families as an inevitable consequence of migration. Ibrahim's departure to Germany leaves his family without a father figure, creating a negative situation for them. Although Ibrahim initially migrated with the hope of improving his family's circumstances, his inability to support them turns him into a failed father in the eyes of his son, Kemal. Kemal's mixed feelings towards his father—ranging from blame to a desire to protect him—reflect a complex search for identity and belonging. This ambiguity invites readers to contemplate both the sacrifices involved in migration and the consequences of parental abandonment, offering a nuanced perspective on the broader impact of migration on family dynamics.

The third image analysed in this study is that of travel. The travel of Kemal and his ram, Burak from their village to Germany is portrayed as a difficult and challenging process, symbolizing a quest for happiness and family reunion. The hardships they face during the travel—poverty, hunger, and transportation barriers—serve as metaphors for personal growth, maturation, and self-discovery. The novel emphasizes the importance of pursuing one's dreams, while also acknowledging the obstacles that often accompany such pursuits. The depiction of hunger and the unhelpfulness of city dwellers highlights the harsh realities of city life, presenting a critical view of the challenges faced by migrants and underscoring the need for resilience in the face of adversity.

The final key image is that of modern people in the city, who are contrasted with the more positive portrayal of rural life. Modern city dwellers are depicted as selfish, distant, and unhelpful, in stark contrast to the friendly and cooperative nature of village residents. This contrast serves as a critique of modernization and urbanization, highlighting the alienation and lack of empathy experienced by migrants in the city. The novel suggests that urban modernity disrupts social bonds, offering young readers insight into the complexities and challenges of different lifestyles.

In conclusion, this study examines the images of Germany, the father, the travel, and modern people in the city within the framework of imagology in *Kemal ve Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk* (Kemal and Burak – The Travel to the Land of Eden). The novel contrasts the idealized image of Germany with the negative realities of migration, revealing the discrepancy between

dreams and reality. The image of the father sheds light on the complexities of family dynamics and the impact of migration on familial relationships. The travel symbolizes personal growth and the challenges of pursuing dreams, while the portrayal of modern people in the city critiques the social effects of modernization. Through these images, the novel encourages young readers to reflect on social, cultural, and economic issues, facilitating a broader perspective on the world and their place within it. The analysis demonstrates how these images contribute to the emotional and intellectual growth of young readers, fostering a deeper understanding of social changes and individual struggles.

Kaynakça

- Abadan-Unat, N. (2006). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*. Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Akdemir Kaplan, N. (2015). *Widerspiegelungen von Migrationshintergründen im Literarischen Schaffen Türkeistämmiger Autoren. Erörterungen am Beispiel der Autoren Yüksel Pazarkaya und Feridun Zaimoğlu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aktürk, A. (2008). *Interkulturelles Lernen am Beispiel von Türkischer Migrantenliteratur im Deutschunterricht*. Diplom.de
- Atalay, İ. (2019). *Karşılaştırmalı Edebiyat*. Hiperlink.
- Ateş, Ş. (1993). *Heimat Lund Gastland im Spiegel der Migrantenliteratur-Anhand der Susgewählten Autor-Inn-En-* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayrakdar, F. (2008). *Kültür Aktarımında Çeviri Stratejileri: Yüksel Pazarkaya'nın Türkçe-Almanca Çeviri Örneğinde Bir Araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Boyacı, İ. (2010). Yüksel Pazarkaya Örneğinde Göçmen Türk Aydınında Kimlik Problemi ve Çözümü. *Turkish Studies*, 5(2), 878-896. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.1278>
- Burçoğlu, N. K. (2005). Disiplinlerarası Bir Bilimdalı Olarak İmgebilim. *Edebiyat ve Eleştiri*, 81, 105-107.
- Demir, A. (2011). Sosyo-Ekonomik Yönüyle Almanya'ya Göçün Yüksel Pazarkaya'nın 'Oturma İzni' Adlı Öykü Kitabına Yansımaları. *Turkish Studies*, 6(3), 675-689. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2263>
- Er, M. (2013). Yüksel Pazarkaya'nın 'Mediha' Adlı Eserinde Türk Kadını İmgesi. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, 1(1), 24-31.
- Fazlıoğlu, D. H. (2023). *Yüksel Pazarkaya'nın "Oturma İzni" İle Feridun Zaimoğlu'nun "Siebentürmeviertel" Adlı Eserlerinin Türk Kültür Öğeleri Bakımından Karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fazlıoğlu, D. H., & Kılınc, A. (2023). Feridun Zaimoğlu'nun Siebentürmeviertel Adlı Eseri ile Yüksel Pazarkaya'nın Oturma İzni Eserlerinin Türk Kültür Öğeleri Bakımından

- Karşılaştırılarak İncelenmesi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 40-60. <https://doi.org/10.53586/susbid.1293832>
- Frank, S. (2008). *Migration and Literature: Günter Grass, Milan Kundera, Salman Rushdie, and Jan Kjærstad*. Palgrave Macmillan.
- Gücin, B. N. (2024). Çifte Vatandaşlık: Almanya’da Kaç Türk Var? Kaç Türk Alman Vatandaşı Olacak? *Perspektif*. <https://perspektif.eu/2024/06/05/cifte-vatandaslik-almanyada-kac-turk-var-kac-turk-alman-vatandasi-olacak/>
- Gülel, M. (2000). *Zugehörigkeitsproblematik der Türkischen Minderheitsliteratur in der Deutschen Sprache* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güngör, H. (2023). Yüksel Pazarkaya’nın Ben Aranıyor Adlı Romanında Kimlik (Benlik) Arayışı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö12), 460-471. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1330525>
- Harrington, A. (2005). *Classical Social Theory I: Contexts And Beginnings*. Oxford University Press.
- İşyar, N. (2020). Sosyal İçerikli Türk Çocuk Romanlarında Karşılaşılan Baba Figürleri ve Çocuklarıyla İlişkileri. *International Journal of Social Inquiry*, 13(1), 269-300. <https://doi.org/10.37093/ijsi.746481>
- Kaval, N. (2000). *Türk Çocuk Edebiyatında Almanya İmgesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koca, F., & Asutay, H. (2020). Yüksel Pazarkaya’nın “Yeşeriyor” Adlı Öyküsünün Göstergebilimsel Çözümlemesi. *HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(15), 81-94. <https://doi.org/10.20304/humanitas.673343>
- Kocadoru, Y. (2004). Yüksel Pazarkaya ve Nevel Cumart’ın Şiirlerindeki Almanya İmgelerinin Karşılaştırılması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 67-74.
- Koç, O. (2012). *Şiir Çevirilerinde Kültürel Ardalan Problemleri: Çevirmen Yüksel Pazarkaya’nın Türkçeden Almancaya Çevirdiği Şiirler Örneğinde Bir İnceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçük, S. (2016). *Modern Türk Tiyatrosunda Mitoloji* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçükler Özdemir, M. (2019). *Yüksel Pazarkaya’nın "Balınanın Bebeği" Çeviri mi Yeni Bir Eser mi? Bir Çeviribilim Çalışması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Millas, H. (2000). *Türk Romanı ve “Öteki”*. Sabancı Üniversitesi Yayınları.
- O’Sullivan, E. (2011). Comparative Children’s Literature. *Pmla/ Publications of the Modern Language Association of America*, 126(1), 189-196.
- Öğünmez, M. (2019). *Die Selbstübersetzung im Interkulturellen Raum am Beispiel Yüksel Pazarkayas Werk „Ben Aranıyor“ und Dessen Übersetzung „Ich und Die Rose“* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Önder Erol, P. (2016). Modernite Projesinin Kökenleri, Dinamikleri ve Sonu. *Sosyoloji Dergisi*, (33), 49-66.
- Özcan, J. (2008). *Erziehungsprobleme in den Werken von Yüksel Pazarkaya: Ein Beitrag Zur Interkulturellen Erziehung mit Hilfe der Literatur* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özmut, O. (2002). *Zum Vergleich der Konkreten Poesie in der Deutschsprachigen und Türkischen Literatur und zu Ihrer Anwendung im Daf-Unterricht* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, M. (2006). *Deutsche Verhaltensmuster in den Werken von Şinasi Dikmen, Osman Engin und Yüksel Pazarkaya* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pazarkaya, Y. (1998). *Kemal İle Burak – Cennet Ülkesine Yolculuk*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Şahin, A. (2016). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde (7. Sınıf) Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisi Aracılığıyla “Cennet” Kavramının Öğretimi. *Kahramanmaraş Sütcü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (28), 193-222.
- Taş, S. (2017). Göç(er) Edebiyatı Yazarı Yüksel Pazarkaya İle Söyleşi. *Göç Dergisi*, 4(2), 247-252.
- Tilbe, A., & Civelek, K. (2018). Çatışma ve Göç Kültürü Modeli Bağlamında Göç Romanı Okuması: Yüksel Pazarkaya'nın Savrulanlar'ı. *Göç Dergisi*, 5(1), 77-106. <https://doi.org/10.33182/gd.v5i1.590>
- Ulağlı, S. (2018). *“Öteki”nin Bilimine Giriş-İmgebilim*. Motto Yayınları.
- Yılmaz, E., ve Alaca, S. (2019). Yüksel Pazarkaya'nın “Oturma İzni” Adlı Öykü Kitabında Göç Meselesi. *Journal of Human and Social Sciences*, 2(2), 317-330.
- Zengin, E. (2010). Türk-Alman Edebiyatına Tarihsel Bir Bakış ve Bu Edebiyata İlişkin Kavramlar. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 12 (12), 329-349.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Çatışma Beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0